

INTERÈS GENERAL I RSE

Territoris socialment responsables

“Quan passi un temps prudencial i poguem disposar de la necessària perspectiva, la societat espanyola en general i la valenciana en particular comprovaran amb més claredat les conseqüències presents i futures d’una dècada de desmesura i desgovern territorial”, J. Romero.

DANIEL ORTIZ I LLARGUÉS
PROFESSOR D'ESADE

“Estirant el fil de la sostenibilitat i la RSE s’ha forjat el concepte de TSR”

“El desenvolupament sostenible no depèn només de les empreses, sinó de tots els agents actius d’una comunitat”

“Només hi haurà futur si som capaços de dialogar, d’entendre’ns i de cooperar”

“Els pobles més cultes d’Europa ho han aconseguit. I el nostre no té perquè ser una excepció”

Amb aquestes paraules, ponderades i lúcides, el professor Joan Romero, catedràtic de Geografia Humana i director de l’Institut Interuniversitari de Desenvolupament Local, inicia la seva reflexió a l’article *Territoris amb discurs, territoris amb cultura* (revista *Mètode*, núm.55. Universitat de València). L’anàlisi és ben clara, els nostres comportaments presents tindran: “(...) conseqüències a diversos nivells, des de les relacionades amb l’excessiva dependència de l’activitat econòmica i l’ocupació en el sector de la construcció residencial, fins a la desaparició irreversible de referents de la nostra història i cultura col·lectives”. I el diagnòstic resulta igualment diàfan: “S’ha registrat un consum abusiu i desordenat d’energia, sòl i aigua. S’ha produït un molt notable increment del cost de serveis i de gestió de residus. S’ha exacerbat la mobilitat... Però, sobretot, s’ha produït la més intensa degradació i canalització de referents identitaris i paisatgístics de la nostra història recent”.

Estirant el fil de la sostenibilitat i la RSE, i extrapolant aquests conceptes a una determinada àrea geogràfica, s’ha forjat el concepte de territoris socialment responsables (TSR) o, simplement, *territoris responsables*, si evitem el parany reduccionista del terme “social” en benefici d’una concepció més àmplia de la responsabilitat, i que

forçosament ha d’incloure les 3 dimensions: econòmica, social i mediambiental.

En què consisteix un TSR? El significat resulta intuïtivament fàcil de comprendre a partir d’una idea elemental: el desenvolupament sostenible no depèn només de les empreses, sinó de tots els agents actius d’una comunitat. És a dir: les empreses no actuen soles, enmig del no-res, sinó envoltades d’un conjunt d’agents igualment decisius i amb els quals aquestes comparteixen les responsabilitats de transformar i modelar l’entorn: els governs i les administracions públiques, els sindicats, les organitzacions del Tercer Sector, els centres d’ensenyament (escoles i universitats), els mitjans de comunicació... sense oblidar, naturalment, la pròpia ciutadania! Així, el concepte de TSR sorgeix a partir del moment en què es pren consciència que la sostenibilitat és una responsabi-

La cooperació entre els diferents sectors socials és una qüestió de gran importància. /ARXIU

litat àmpliament compartida. I d’aquí prové la importància de la cooperació entre els diferents actors socials, independentment de si pertanyen a l’àmbit públic, empresarial o no lucratiu. Però, òbviament, aquesta cultura cooperativa mai no fructificarà si prèviament no s’han desenvolupat uns valors comuns, una visió compartida i una consciència d’interdependència. Ras i curt, els missatges serien: 1) *només hi haurà futur si som capaços de dialogar, d’entendre’ns i de cooperar*; i 2) *el futur serà per a tots o no serà per a ningú*. Perquè és evident que si l’aire de la regió on jo visc està contaminat, sigui quina sigui la meua identitat, jo també respiraré en aquella atmosfera i en patiré les conseqüències. I si l’exclusió social i la pobresa de la meua regió, generen tensions, violència o inseguretat ciutadana, és evident que jo no en podré pas restar al marge.

A Catalunya, qui més divulgació i pedagogia ha fet sobre el concepte emergent dels TSR ha estat en Josep Maria Canyelles, expert i consultor en RSE. Segons la seva definició, un TSR seria aquell que “tendeix a la sostenibilitat afrontant proactivament els seus reptes econòmics, socials i ambientals, per mitjà de les estratègies col·laboratives i el

compromís multilateral, amb solucions eficients que creïn valor per a totes les parts, gestionant els propis actius tangibles i intangibles i alineant-los vers una visió sostenible del territori”.

Fa poc més d’un any (maig 2007) amb motiu del primer seminari sobre Territoris Socialment Responsables, celebrat a Sitges i impulsat també per en Josep Maria Canyelles, es va fer públic un manifest a favor dels TSR (<http://manifesttsr.blogspot.com/>) que emfatitzava idees com: generar sinèrgies, millorar la governança, posar en valor els actius immaterials o situar en el centre de l’activitat empresarial els conceptes de Drets Humans i sostenibilitat global. El manifest, pioner des de molts punts de vista, apel·lava a quatre grans compromisos. Primer, gestionar activament la pròpia responsabilitat organitzativa, a través de les bones pràctiques i d’un model organitzatiu coherent. Segon, fomentar i desenvolupar els processos de diàleg amb tots els grups d’interès, millorant els processos cooperatius i guanyant legitimitat. Tercer, assumir els reptes i preocupacions de la societat com a part del propi projecte organitzatiu i apostar per una estratègia que generi valor per a totes les parts

interessades, així com per al conjunt del territori. I quart, desenvolupar progressivament una major complicitat i compromís amb la comunitat i el territori.

El professor Joan Romero conclou la seva reflexió amb uns mots esperançadors: “Els pobles més cultes d’Europa han aconseguit que de manera àmplia es participés d’una cultura territorial molt diferent de la que ha prevalgut a Espanya. Sempre d’acord amb una seqüència molt semblant: en primer lloc, la comunitat científica alerta sobre pràctiques i situacions indesitjables o insostenibles, posteriorment els mitjans de comunicació se’n fan ressò, finalment amplis sectors de la ciutadania ho incorporen com a problema o com a repte col·lectiu, i finalment aquesta percepció majoritària acaba amerant les polítiques públiques. No saltres som ara a l’inici del procés. Molts paisatges culturals ja seran irrecuperables, però molts d’altres es podran mantenir intactes. I les males pràctiques deixaran de ser aplaudides (i de rebre suport en eleccions) per ser sancionades per la majoria de la població”. Confiem que així sigui... i que el vell eslògan de l’*Spain is different* hagi passat definitivament a la història.